

## Kontrol Felsefesi ve Siyasi Manevralar

İçeriği Yazan: Okur Zaman: Per, 12/04/2012 - 12:56

**Yazar:** Çağdaş DUMAN

Ülkemizdeki bazı çevreler tarafından inanılan yaygın inançlardan birisi, gereken müdahaleler yapılırsa toplumun istenen yöne çevrilebileceği ve böyle bir tutumun gerekli olduğudur. Bu durum ülkenin mutluluğu için kendilerini sorumlu görenlerin bir türü arasında tartışılmaz bir dogma haline gelir. Tamamen tepeden inmece bu yaklaşım; devlet ve millet tasavvurumuzda pek çok aksaklığı beraberinde getirmiştir.

Siyasal hayatımıza yerleşmiş olan kontrol ve planlama süreci kişinin kaderine egemen olabileceği temel ilkesine dayanır. Ancak, çağımızda bu fikir, uzlaşi kültüründen uzak bir tahakküm sistemine tekabül etmektedir. Burada topluma yön verme isteği insanoğlunun kendi kaderini çizmesinden ziyade toplum üzerinde çeşitli araçlarla bir tür kontrol mekanizması kurulmasıdır. Bu kontrol felsefesi partiler üstü olan tarihimizin bazı sosyolojik kökenlerinde mevcut bulunan bir tür grup davranışı biçimidir.

Osmanlı'dan beri süregelen bu anlayış daima bürokratik eliti meşrulaştırmaya yönelik olmuştur. Toplum yönetilmelidir, bunu yapacak olan devlettir, devleti temsil eden de bürokrattır. Devlet başa kuzgun leşe mantığı, devletin her şeyden üstün tutulması, devletin otoriterleşmesinin normal karşılanması bu mantalitenin bir ürünüdür. Osmanlı İmparatorluğu'nu bu açıdan incelediğimizde merkezi bir kuvvet, askeri unvanlı yönetici zümre, esnek vergi usulleri dağınık bir yapıya sahip imparatorlukta yöneticilere devletin ve toplumun gemlerini ellerinde tuttukları hissini vermiştir. Devletin bekası her şeyden önce gelmiş olup, bunun için kardeş katlinin bile vacip kılınması meselenin özünün anlaşılması açısından oldukça önemlidir.

Cumhuriyetin kuruluş yıllarına ise bu süreç pozitivizm etkisiyle kalıplaşarak varlığını sürdürdü. Pozitivizm bir bakıma toplum üzerinde kontrol kurulabileceği şeklinde yorumlandı. Bu fikirler bazı Jön Türkler tarafından bu şekilde değerlendirildi. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında İttihat ve Terakki felsefesi kendi dünya görüşü doğrultusunda yeni bir kontrol mekanizması geliştirdi. Bu çerçevede sorgulanmasına kesinlikle izin verilmeyen bir 'kurucu irade' ve akıl almaz bir 'rejim tehlikede' paranoyası idi. Bu iki kavram aslında bürokratik elitin toplumu kontrol etme mekanizmasından başka bir şey değildi.

Bu ülkeye komünizm gelecekse onu da biz getiririz demecini veren zihniyet, TSK'nın iç hizmetler kanununun 35. Maddesindeki rejimi koruma ve kollama görevi bir tanesi 'post-modern' olmak üzere dört adet askeri müdahale ile sonuçlanmıştır. Böylece toplumun kontrol edilebileceği ve kontrol edilmesi gerektiği görüşü geleneksel giysilerinden sıyrılarak pragmatik bir hal almıştı. Ülkemizdeki sağ gruplar tarafından hüküm süren düşünce, bir öteki yaratıp yaratılan öteki üzerinden toplumun kontrol edilmesi idi. Onlara göre komünistlerin hepsi ortaya çıkartırsa memleketin bütün sorunları çözülecekti. Komünistler Moskova'ya geleneğinden hareket edecek olursak o zaman İslamcılarının da Medine'ye, Turancıların da Orta Asya'ya gittiği, kimliksiz bir Anadolu coğrafyasından başka hiçbir şey kalmayacaktı. Bu durum sol camiada da pek farklı değildi. Onlara göre ise 'faşizm' ile mücadele için her şey mubahtı. 'Eli kanlı katiller' memleketi ne hale getirmişti. Bu durum toplumda çok ciddi bir ötekileşmeye ve gerginliğe yol açıyordu.

Toplumu kontrol felsefesi kendi içerisinde ciddi bir tehlikeyle de her zaman karşı karşıyadır. Toplum bu kontrol felsefesine ters tepki verme potansiyelini her zaman içerisinde barındırmaktadır. Eğitim konusu bu süreçte oldukça önemli bir rol oynamaktadır. İktidarlar sürekli olarak kendi düşüncelerine uygun bir nesil yetiştirmek için eğitim politikalarını sürekli kontrol felsefelerinin bir aracı olarak kullanmak istemektedirler. Ancak bu sürecin ters teptiği örnekleri mevcuttur. İsyankâr İttihatçılar, çöken bir eğitim sisteminin değil, Sultan Abdülhamit'in temelden değiştirdiği bir eğitim sisteminin ürünleriydi. İktidar tarafından eğitimde belirli bir adım atıldığında ileride karşılaşacakları sorunların ne

olacağını kestirmeleri çok zordur. Tıpkı Sultan Abdülhamid'in Rüştîye ve İdadi'lerin kurulmasında fayda görerek desteklediği zaman ileride karşısına çıkacak olan güçlükleri göremediği gibi.

Toplumu değiştirmeye çalışırken yarattığımız toplumsal dalgalanmaları ancak kısmen kontrol altına alabiliriz. Önümüzdeki yıllarda da beklenmedik sonuçlarla karşılaşmaya hazır olmalıyız. Toplum kontrolü gibi felsefelerle sahip olan grupların toplumumuz bakımından tehlikeli olmalarının nedeni, ellerindeki olanaklarla kesin sonuçlar alabileceklerine inanmalarından gelmektedir. Bu tespitin en somut örneğini yakın tarihimizde meydana gelen 28 Şubat sürecinde görmemiz mümkündür. Bu dönemin en tartışmalı uygulamalarından birisi olan sekiz yıllık kesintisiz eğitim uygulaması kontrol felsefesi açısından incelenmesi gereken çarpıcı bir örnektir. Dönemin iktidar sahipleri bu yolla kendilerine özgü bir kontrol mekanizması oluşturmak istemişlerdir. Ancak bu durumun toplum nezdinde yansımaları istenilen gibi olmamıştır.

Sekiz yıllık kesintisiz eğitim ile başlayan süreç, askeri bürokrasi ile halk arasındaki mesafenin açılmasına sebep olmuş ve bunun sonucunda eğitim konusunda devlet dışı aktörler etkinliklerini arttırmışlardır. Sonuç ise bu uygulamayı yürürlüğe koyanların yapmak istediklerinin tam tersi şeklinde sonuçlanmış ve tabiri caiz ise kaş yapayım derken göz çıkartmak gibi bir sonuç ortaya çıkmıştır. Günümüzde meydana gelen siyasi gelişmelere baktığımızda AK Parti hükümetinin bu uygulamayı kaldırış biçimi ise siyaset bilimi açısından ele alınması gereken bir konudur. Osmanlı dönemine kadar uzanan, cumhuriyet döneminde devam eden iktidarın sadece kendisini merkeze oturarak toplumu kontrol etme hastalığı günümüzde de devam etmektedir. MHP'nin vermiş olduğu seçmeli ders yasa tasarısını reddederek aynı tasarımı daha sonra kendisinin getirip kabul ettirmesini buna örnek verebiliriz. Maalesef Türkiye'deki siyasi iktidar toplumu kontrol etme refleksiyle davranarak bu hakkı sadece ve sadece kendisinde gördüğünü gözler önüne sermektedir.

Birçok değeri içerisinde barındıran, yapısal ve değersel bakımdan karışık toplumların kriz üretme katsayıları oldukça yüksektir. Özellikle geçiş dönemlerinde meydana gelen sancılar toplumun belli bir kısmını ötekileştirerek yabancılaştırmaktadır. Her yabancılaşan kesin ilerde yeni bir krizin tohumunu atar. Böylelikle süreç, iktidarın hesap edemediği pek çok olaya gebe kalmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de başarılı olarak nitelendirilen ve başarılı olmalarına güvenerek toplumu yeniden dizayn etmeye çalışan gelişmeler bizi daha çok kaosa yatkın bir toplum haline getirecektir.

Gerek Ortadoğu coğrafyasında başlayan kaos süreci, gerekse ülkemizde yaşanan kutuplaşma siyasi alanda yapılan düzenlemeleri soğukkanlı bir şekilde yeniden kontrol etmemizi mecbur kılmaktadır. Ötekileştirme ve yabancılaştırmayı en aza indirgeyerek çatışma üzerinden kontrol sağlamak yerine uzlaşa ve hoşgörüye dayalı bir sistem inşa etmektir. Böyle bir sistemi oluşturmak ise ancak temel hak ve özgürlüklerin rehberinde oluşturulacak demokratik bir sistem ile mümkündür.

**Çağdaş DUMAN**

**Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü**

## Yorumlar

- [Diğer](#) [1]

**Kaynak URL (17/05/2024 - 22:18 tarihinde yazdırıldı):**

Sosyal Medya: [Facebook](#) | [Twitter](#)

<http://politikadergisi.com/okur-makale/kontrol-felsefesi-ve-siyasi-manevralar>

**Bağlantılar:**

[1] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/diger>